

IN MEMORIAM

Akademik Dževad Juzbašić

2. septembar 1929–27. juni 2024.

Tužna vijest se proširila medijima: u četvrtak 27. juna 2024. godine: u 95. godini života napustio je ovaj svijet Dževad Juzbašić, bosanskohercegovački historičar i redovni član Akademije nauke i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Akademik Dževad Juzbašić rođen je 2. septembra 1929. godine u Sarajevu. Studij historije završio je na Univerzitetu u Sarajevu 1955. godine te je nakon kraćeg rada kao profesor u Prvoj klasičnoj gimnaziji, naučnu karijeru počeo u Institutu za istoriju radničkog pokreta u Sarajevu (kasnije Institut za istoriju), gdje se najvećim dijelom bavio historijom Bosne i Hercegovine u austrougarskom periodu. Od 1965. do 1967. godine boravio je kao stipendista austrijske vlade na Bečkom univerzitetu i specijalizirao noviju historiju podunavskih zemalja. U Institutu je prošao sva zvanja: od naučnog saradnika do naučnog savjetnika. U Institutu smo se prvi put susreli 1991. godine i naredne trideset i tri godine bili smo bliski prijatelji i saradnici.

Pokušat ću jednim dijelom predstaviti najznačajnije rezultate publiciranih radova akademika Dževada Juzbašića, koji se bave različitim aspektima historije Bosne i Hercegovine. U bibliografiji članova *Odjeljenja humanističkih nauka ANU BiH* iz 2017. godine predstavljeni su do tada objavljeni radovi grupisani u različite kategorije: autor 4 knjige, urednik 7 knjiga, autor 7 poglavlja/priloga u knjigama i monografijama, autor 9 radova u zbornicima, 42 rada u časopisima, te 39 prikaza, osvrt, diskusija i priloga.

Akademik Juzbašić posebno se bavio pitanjima jezičke politike u Bosni i Hercegovini i objavio je 1973. godine knjigu *Jezičko pitanje u austro-ugarskoj politici u Bosni i Hercegovini pred Prvi svjetski rat*.¹ Godine 1972. doktorirao je s tezom *Izgradnja željeznica u Bosni i Hercegovini u*

¹ Dževad Juzbašić: *Jezičko pitanje u austro-ugarskoj politici u Bosni i Hercegovini pred Prvi svjetski rat*, (Sarajevo: Svjetlost 1973), 133.

svjetlu austrougarske politike od okupacije do kraja Källayeve ere.² Pored toga akademik Juzbašić bavio se širim pitanjima nacionalno-političkih odnosa u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo knjigom *Nacionalno-politički odnosi u bosanskohercegovačkom Saboru i jezičko pitanje 1910-1914. godine* objavljenoj u Sarajevu 1999. godine.³

U svom naučnom radu akademik Juzbašić posebno je posvetio pažnju izučavanju političke, socijalne i kulturne historije Bosne i Hercegovine u sklopu odnosa u Habsburškoj Monarhiji i u vezi s privrednim kretanjima u Bosni i Hercegovini krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Pri tome akademik Juzbašić je nastojao da na osnovu izvorne arhivske građe iz arhiva u Beču i Sarajevu, prikaže i osvijetli određena zbivanja, procese i pojave od bitnog značaja za historiju Bosne i Hercegovine u periodu austrougarske uprave. Knjiga pod naslovom *Politika i privreda u Bosni i Hercegovini pod austrougarskom upravom*, objavljena 2002. godine, sadrži izbor od 20 radova koji su svi, osim jednog, već bili objavljeni u raznim časopisima u zemlji i inostranstvu u razdoblju od 1967. do 2002. godine. Od tog broja 14 su bile rasprave i članci, a šest su predstavljale autorizovani diskusioni prilozi s naučnih skupova, dijelom kritičkog i polemičkog karaktera.⁴

Rezultate svojih istraživanja akademik Juzbašić je prezentirao na brojnim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu. Bio je glavni urednik *Priloga*, časopisa Instituta za istoriju u Sarajevu, a također i član redakcije *Godišnjaka Društva istoričara Bosne i Hercegovine* te redakcije *Acta Historico – oeconomica Yugoslaviae*. Učestvovao je u organizaciji brojnih naučnih skupova, bio je priređivač zbornika radova i urednik više historijskih monografija. Nastupao je i s predavanjima na univerzitetima u Gracu, Beogradu, Beču i Minhenu.

² Dževad Juzbašić: *Izgradnja željeznica u Bosni i Hercegovini u svjetlu austrougarske politike od okupacije do kraja Källayeve ere*, (Sarajevo: Akademija nauka i umjestosti, 1974), 285.

³ Dževad Juzbašić: *Nacionalno-politički odnosi u Bosanskohercegovačkom Saboru i jezičko pitanje 1910-1914. godine*, (Sarajevo: Akademija nauka i umjestosti, 1999), 255.

⁴ Dževad Juzbašić: *Politika i privreda u Bosni i Hercegovini pod austrougarskom upravom*, Posebna izdanja ANU BiH. Knjiga CXVI Odjeljenje društvenih nauka, Knjiga 35, Sarajevo 2002, 531.

Osim rada u Institutu za historiju, 1994. godine profesor Juzbašić je izabran za redovnog profesora na Filozofskom fakultetu u Sarajevu na predmetu Opća historija novog vijeka sa savremenom historijom. Za dopisnog člana Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine je izabran 1995, a za redovnog 2002. godine.

Akademik Dževad Juzbašić je ostavio dubok trag u našoj historiografiji i bio jedan od najcjenjenijih bosanskohercegovačkih historičara. Između ostalog, dobitnik je prestižne Herderove nagrade koju dodjeljuje Fondacija FVS iz Hamburga 1994. godine, a dodjeljuje se odlukom Kuratorijuma Bečkog univerziteta. Bila je to prvi put dodijeljena Herderova nagrada u Bosni i Hercegovini. Pored toga akademik Juzbašić je za svoj naučni rad dobio Republičku nagradu za nauku „Veselin Masleša” (1976. godine) te Šestoaprilske nagrade grada Sarajeva (2000. godine).

Moram posebno naglasiti da sam, upravo zahvaljujući prijedlogu akademika Juzbašića 1994. godine, dobio jednogodišnju Herderovu nagradnu stipendiju za boravak na Bečkom univerzitetu i pisanje doktorske disertacije. Kao autori i urednici objavili smo četiri publikacije u Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i organizovali više naučnih skupova.⁵ Od 2007. do 2017. godine bili smo članovi Evropske komisije za historiju Jugoistočne Evrope *Pro Oriente*, učestvujući na brojnim međunarodnim konferencijama.

Akademik Juzbašić je svoje mišljenje i stavove potvrdio životom i djelom. Ljudsku veličinu treba cijeniti po djelima, a akademik Juzbašić ih je imao i za više života. Pred svoje učenike, saradnike i prijatelje ostavio je zadatak i obavezu da nastave i dalje slijediti njegov put.

I na kraju, porodici sabur, a akademiku Dževadu Juzbašiću neka je vječni rahmet, a nama mir u našim srcima i draga sjećanja u našim mislima.

prof. dr. Zijad Šehić

⁵ Vidi: Dževad Juzbašić- Zijad Šehić: *Lične zabilješke generala Oskara Potioreka o unutrašnjo-političkoj situaciji u Bosni i Hercegovini*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Građa Knjiga XXX, Centar za balkanološka ispitivanja, Knjiga I, Sarajevo, 2015, 602.

